

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

จดหมายข่าว

มิถุนายน 2530

ป่วย อังภากรณ์ เยือนไทย

ญาติมิตรสานุศิษย์ต้อนรับคับคั่ง

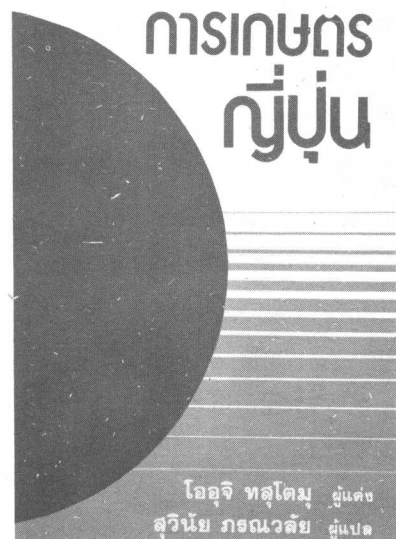
ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อังภากรณ์กลับมาเยือนเมืองไทย หลังจากต้องจากบ้านเมืองนอนกว่าทศวรรษ ชุมชนทั้งในและนอกวงวิชาการให้การต้อนรับด้วยความอบอุ่นยิ่ง

เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2530 ศาสตราจารย์ ดร.ป่วย อังภากรณ์ได้เดินทางกลับมาเยือนเมืองไทย ท่ามกลางความเปลวใจและปิติของสานุศิษย์และผู้ใกล้ชิด เนื่องจากไม่มีวีซ่ามาก่อนเกี่ยวกับการมาเยือนครั้งนี้ หนังสือพิมพ์ The Nation นับ

(อ่านต่อหน้า 16)

โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น ตลุยผลิตงาน

เปิดโฉมหน้าเศรษฐกิจญี่ปุ่น

โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เร่งผลิตงานแปลตามเป้าหมาย หลังจากเบิกฟ้าวรรณกรรมญี่ปุ่นแล้ว ก็หันมาเน้นงานแปลว่าด้วยเศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่น

โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่นเป็นโครงการเฉพาะกิจของมูลนิธิโครงการตำราฯ มีวัตถุประสงค์หลักในการแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นและงานวิชาการว่าด้วยสังคม เศรษฐกิจและการเมืองญี่ปุ่น ตลอดจนการแปลงานวิชาการที่ชาวญี่ปุ่นเขียนเกี่ยวกับเมืองไทย

(อ่านต่อหน้า 15)

บอกกล่าว : ข่าวสังคมวิชาการ

★ จดหมายข่าวฉบับนี้เป็นฉบับแรก หลังจากที่มูลนิธิโครงการตำราฯ มีการดำเนินงานมาแล้วเกือบ 20 ปี ด้วยเห็นว่าสังคมวงวิชาการปัจจุบันมิได้อยู่ในวงแคบ ๆ ดังแต่ก่อน อีกทั้งทางมูลนิธิฯ ก็กำลังปรับแผนนโยบายการงานของมูลนิธิฯ จึงได้จัดทำจดหมายข่าวขึ้นเพื่อเป็นสื่อข่าวสารของมูลนิธิฯ กับผู้ที่สนใจในกิจกรรมของมูลนิธิฯ

★ มีข่าวลือกันว่ามูลนิธิโครงการตำราฯ จะยกเลิกโครงการแปลจนถึงยกเลิกมูลนิธิฯ ขอเรียนว่าไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด เพียงแต่ว่ามูลนิธิฯ กำลังทบทวนบทบาททางวิชาการของตนเองครั้งใหญ่เพื่อให้สอดคล้องและเป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมในสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น แต่ที่แน่นอนคือทางมูลนิธิฯ จะให้ความสนใจน้อยลงกับการแปลหนังสือตำรา และหนังสือประเภทประกอบการเรียนการสอนเบื้องต้น และจะให้ความสนใจสนับสนุนหนังสือแต่ง และหนังสือเกี่ยวกับไทยศึกษาเป็นพิเศษ กิจกรรมการส่งเสริมการผลิตหนังสือตำราระดับอุดมศึกษายังคงมีอยู่ตามปกติ เพียงแต่จุดเน้นจะแตกต่างจากแต่ก่อน

★ มูลนิธิโครงการตำราฯ กำลังจัดทำโครงการใหม่เป็นหนังสือชุดเป็น mimi series ชุดต่าง ๆ เช่น ชุดชีวิตและความคิดของนักปราชญ์ไทยและต่างประเทศ ชุดชีวิตและงานของผู้นำไทยและต่างประเทศ ชุดเพื่อนบ้านไทย ชุดประวัติศาสตร์ไทย ชุดสังคม การเมือง และเศรษฐกิจไทย ชุดวรรณกรรมไทย ส่วนรายละเอียดคงจะแจ้งให้ทราบได้ในไม่ช้านี้ผู้ที่สนใจติดต่อสอบถามได้ที่มูลนิธิฯ โทร. 424-5768

★ ปีเสือ 2529 ซึ่งเป็นปีที่องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีสันติภาพสากลก็ผ่านพ้นไปแล้ว แต่ความปรารถนาสันติภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ตลอดไป ครอบงำที่โลกยังไม่ว่างเว้นจากสงคราม สำหรับในประเทศไทยเรา โครงการร่วมเพื่อสันติภาพและการพัฒนาที่ได้มีกิจกรรม

รณรงค์เพื่อสันติภาพมาตลอดปี 2529 หวังว่ากิจกรรมเพื่อสันติภาพจะยังคงมีอยู่ต่อไปครบที่โลกยังไม่ปลอดภัยจากสงคราม

★ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ซาตาโกะกับนกกระเรียนพันตัว ขึ้นเพื่อเป็นสื่อสันติภาพ เป็นสื่อที่สวยงามมากทั้งรูปแบบ เนื้อหา และราคาไม่แพงเพียง 29 บาท สำหรับหนังสือกระดาษปกอ่อนอย่างดี เป็นหนังสือที่ถ่ายทอดชีวิตของผู้ที่ประสบภัยสงคราม อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อ่านแล้วน้ำตาซึมทีเดียว จุดมุ่งหมายของโครงการสื่อสันติภาพก็เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเห็นภัยของสงคราม และพยายามร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการไม่รุนแรง ก็ต้องขอปรบมือให้กับ ดร.ระวีวรรณ ประกอบผล และคณะกรรมการ หวังว่าสื่อสันติภาพชุดที่ 2,3,... คงจะมีตามออกมาต่อไปในเร็ว ๆ นี้ และน่าจะประชาสัมพันธให้กว้างขวางกว่านี้

★ ปัญหาสันติภาพ กับปัญหาสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ท่านอาจารย์เสน่ห์ จามริก ในสมัยที่ยังดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา ได้ผลักดันให้เกิดโครงการศึกษาวิจัย “พัฒนาการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย” ขึ้น เพื่อพยายามเข้าถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็น “ความคิดขั้นปฏิบัติและมีชีวิต” นอกเหนือไปจากความคิดขั้น “นามธรรมและทฤษฎี” หรือ “สูตรสำเร็จทางการเมือง” จนถึงบัดนี้โครงการศึกษาวิจัยนี้ได้ตีพิมพ์หนังสือชุดนี้ออกมาแล้ว 9 เรื่อง คือ

1. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรีไทยกับปัญหาสิทธิมนุษยชน และสตรีกับกฎหมายไทย (ราคาปก 45.-)
2. สิทธิมนุษยชนกับลูกจ้างในประเทศไทย (ราคาปก 32.-)

- 3. สภาพสิทธิของสลัม (ราคาปก 30.-)
- 4. การประถมศึกษาในชนบทไทย (ราคาปก 52.-)
- 5. สิ่งจังหวัดภาคใต้กับปัญหา
สิทธิมนุษยชน (ราคาปก 40.-)
- 6. สิทธิการสื่อสารใน
ประเทศไทย (ราคาปก 30.-)
- 7. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจกับ
ปัญหาสิทธิมนุษยชนใน
ประเทศไทย (ราคาปก 110.-)
- 8. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาใน
ประเทศไทย (ราคาปก 110.-)
- 9. การเมืองไทยกับพัฒนาการ
รัฐธรรมนูญ (ราคาปก 120.-)

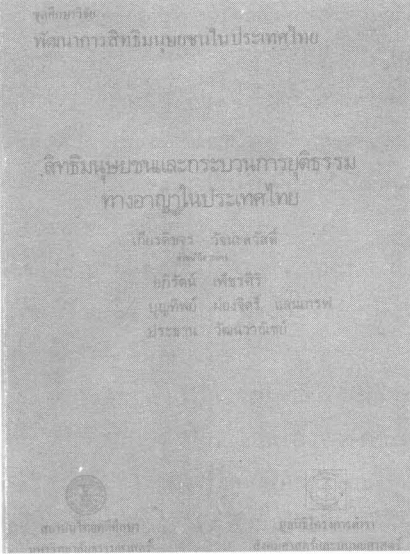
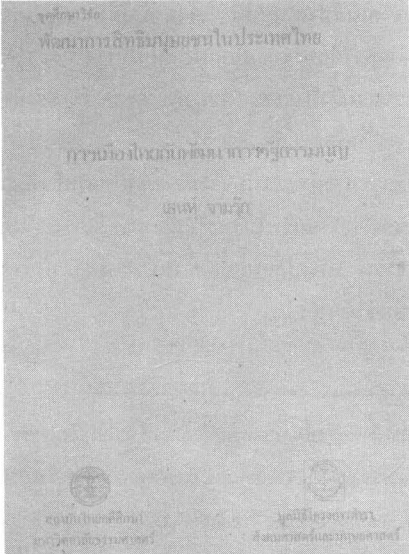
หนังสือชุดนี้ถ้าสั่งซื้อที่มูลนิธิฯ จะได้ลดถึง 20 เปอร์เซ็นต์ ไม่คิดค่าส่ง

★ โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น ของมูลนิธิโครงการตำราฯ ร่วมกับมูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทยญี่ปุ่นจัดประชุมเกี่ยวกับการแปลระหว่างประเทศขึ้นที่โรงแรมแม่น้ำแคว เมื่อวันที่ 13-18 พฤศจิกายน สกก่อน มีนักแปลที่เข้าร่วมประชุมจากไทยและประเทศไทยในเอเชีย อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เนปาล ศรีลังกา ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศในค่ายสังคมนิยมเวียดนามด้วย ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับการดูแลความ

ปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างอบอุ่น....ขอบคุณ.....ขอบคุณ!!

★ งานแปลนับวันจะเป็นงานที่น่าเบื่อมากโดยเฉพาะสำหรับนักวิชาการ แต่ถ้ามองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์คงจะปฏิเสธบทบาทของงานแปลที่มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ไม่ได้ ในที่ประชุมสัมมนานอกจากจะพูดคุยถึงปัญหาการแปลของแต่ละประเทศแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งก็คือ จะทำให้งานแปลเป็นงานสร้างสรรค์ที่เอื้อต่อการศึกษาและการพัฒนาอย่างไร บทบาทที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาเสนอต่อที่ประชุมบางบทความเป็นบทความที่น่าสนใจ เช่นบทความของ ศ. Malla จาก เนปาล ของคุณ Tsujuya จากญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่งเราจะทยอยลงในจดหมายข่าวฉบับต่อ ๆ ไป สำหรับจดหมายข่าวฉบับนี้เราขอเสนอรายงานการประชุมจากแม่น้ำแควโดยผู้สื่อข่าวพิเศษ อาจารย์ทรงยศ แวงหงษ์ ก่อน

★ จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนของผู้เข้าร่วมประชุมสะท้อนให้เห็นว่าประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียเรายังรู้จักกันน้อยมาก และมักจะรู้จักกันโดยผ่านสายตาของชาวตะวันตก แม้ว่าเราต้องการจะรู้จักกันให้มากกว่านี้ ซึ่งเป็นความต้องการที่ต้องตรงกันไม่ว่าจะอยู่ในประเทศที่สังกัดค่ายใด จึงเป็นที่น่ายินดีว่าการประชุมคงไม่จบลงโดยไร้ประโยชน์ การพิจารณาปัญหาการสร้างระบบเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลเป็นสิ่งที่อาจมีขึ้นในอนาคตอันใกล้

แนะนำหนังสือ

สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์
จี. วิลเลียม สกินเนอร์ ผู้แต่ง
พรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ ผู้แปล
ชาอุวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
และสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ. 2529
403 หน้า ราคา 200 บาท

งานของสกินเนอร์จัดเป็นงานในยุคบุกเบิกของนักวิชาการอเมริกัน ในรุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2* ซึ่งผลงานในรุ่นดังกล่าวเกิดขึ้นในบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการศึกษาเอเชียอาคเนย์ กล่าวคือ ชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนสงครามเกาหลี และติดตามมาด้วยปัญหาเวียดนามได้มีผลต่อความสนใจศึกษาเอเชียอาคเนย์ของนักวิชาการอเมริกัน ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดหรือประเมินโครงการตามนโยบายของรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ กรณีของสกินเนอร์งานวิจัยของเขาซึ่งอยู่ภายใต้การสนับสนุนของ Cornell Southeast Asia Program ก็เป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว ดังที่เขาได้กล่าวไว้ในคำนำว่าเรื่องของ “ชาวจีนโพ้นทะเล” มีความสำคัญสำหรับอนาคตของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ยิ่งขึ้น พร้อม ๆ กับการสิ้นสุดของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก (แบบเก่า) และการสถาปนาอำนาจรัฐคอมมิวนิสต์ของจีนก็ทำให้จีนสามารถขยายอิทธิพลได้มากยิ่งขึ้นในเอเชียอาคเนย์ เพราะฉะนั้นเราจะไม่สามารถเข้าใจ หรือไม่สามารถวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากแยกเอาเรื่องราวของจีนโพ้นทะเลออกไป และปัญหาที่ผ่านมาก็คือ เขาเห็นว่านักวิชาการทั้งไทยและตะวันตกเกือบจะไม่ได้ให้ความสนใจกับชาวจีนโพ้นทะเล การศึกษาในเรื่องนี้จึงเป็นไปเพื่อแก้ความไม่สนใจเรื่องชาวจีนโพ้นทะเลในผลงานทางประวัติศาสตร์ไทย และให้ภูมิหลังที่จำเป็นเพื่อที่จะเข้าใจบทบาทของจีนในปัจจุบัน

ข้อได้เปรียบของสกินเนอร์ในการศึกษาเรื่อง “จีนโพ้นทะเล” ก็คือการที่เขาได้ศึกษาเรื่องจีน (Chinese Studies) มาก่อนโดยการเข้าไปทำ การวิจัยในประเทศจีน แต่ต้องออกมาภายหลังจากจีนสถาปนารัฐคอมมิว-

นิสต์ เขาจึงมีพื้นความรู้ความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมของจีนภาคพื้นทวีป ได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้เขาสามารถเห็นข้อเหมือนและข้อแตกต่างของจีนแผ่นดินใหญ่กับจีนโพ้นทะเล ขณะเดียวกันความรู้ด้านภาษาจีนก็ทำให้เขาสามารถใช้เอกสาร วรรณกรรม ตลอดจนหนังสือพิมพ์ ทางฝ่ายจีนในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เขายังศึกษาจีนโพ้นทะเลในประเทศในเอเชียอาคเนย์ประเทศอื่น ๆ ด้วยเพื่อเป็นการเปรียบเทียบ

ขอบข่ายการศึกษาของสกินเนอร์ค่อนข้างกว้างขวางมาก คือเริ่มตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปี 2499 (สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม) แม้เรื่องราวส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แต่วิธีการศึกษาของสกินเนอร์จะใช้วิธีการทางด้านมานุษยวิทยาเพื่อชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของ “สังคมจีนในไทย” ด้วยการศึกษาในด้านชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การรวมกลุ่ม และลักษณะทางชนชั้น ฯลฯ

* งานร่วมรุ่นที่สำคัญ เช่น Lauriston Sharp et al., *Siamese Rice Village* (1953); James Ingram, *Economic Change in Thailand* (1955); Lauriston Sharp et al., *Handbook on Thailand* (1955). รวมถึง William Skinner, *Leadership and Power in Chinese Community of Thailand* (1958).

ในประวัติศาสตร์อันยาวนานของการที่คนจีนอพยพเข้ามาอยู่ในไทย แก่นของการศึกษาของสกินเนอร์ชี้ให้เห็นว่า คนจีนที่เข้ามาสามารถผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยได้เป็นอย่างดี คนจีนได้รับการยอมรับจากชนชั้นสูงของไทยในแง่ของภูมิปัญญาความรู้ที่คนจีนนำเข้ามาไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านการแพทย์ การเดินเรือ การค้า การเป็นล่าม คนจีนจึงเข้ามามีบทบาทที่สำคัญทางเศรษฐกิจตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ ความสำเร็จของนโยบายของรัฐบาลไทยก็คือ การทำให้คนจีนซึ่งมีอำนาจที่จะต่อต้านรัฐบาลได้อย่างจริงจังถูกทำให้เป็นกลาง ในระยะยาวก็คือ การกลืนให้เป็นไทย จงรักภักดีต่อไทย มีวิถีชีวิตแบบไทย ซึ่งรัฐบาลประสบความสำเร็จในขั้นนี้

อย่างไรก็ตาม บทบาทของชาวจีนยุคใหม่เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา เมื่อมีคนจีนอพยพรุ่นใหม่เข้ามาเป็นจำนวนมาก และไทยไม่สามารถกลืนให้เป็นไทยได้หมด ขณะเดียวกันลัทธิชาตินิยมของจีน (แผ่นดินใหญ่) ที่แผ่ขยายเข้ามายังจีนโพ้นทะเล ได้ทำให้เอเชียอาคเนย์โดยทั่วไปรับความรู้เรื่องนี้เข้ามา สิ่งที่เกิดขึ้นสำหรับคนจีนในไทยคือ ความรู้สึกผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอน ที่สำคัญก็คือ พวกนี้สนับสนุนอุดมการณ์ของนักปฏิวัติแบบขงจื้อ เช่น มีการตั้งสาขาของพรรคไทย และต่อมา ก็รวมถึงอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ อุดมการณ์ทั้งสองมีอิทธิพลแทรกแซงในองค์กรของคนจีนในไทย ในขณะที่ทางด้านไทยก็เกิดความคิดชาตินิยมแบบตะวันตกเกิดขึ้นต่อต้านคนจีน นโยบายของรัฐบาลไทย ต่อคนจีนในยุคหลัง ๆ โดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป. จึงเป็นนโยบายที่เข้มงวดต่อคนจีน ในสถานการณ์ที่คนจีนในไทยฝักใฝ่กับค่าย 2 ค่ายคือ ก๊กมินตั๋ง และ

คอมมิวนิสต์ ความกลัวของรัฐบาลต่อคอมมิวนิสต์ทำให้รัฐบาลกวาดล้างคนจีนอย่างรุนแรง

การวิเคราะห์ในที่สุดของสกินเนอร์ชี้ให้เห็นว่าเมื่อถึงปี 2499 ไทยมีทางเลือก 2 ทางระหว่างการเป็นมิตรกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์หรือไม่เป็น ในทัศนะของสกินเนอร์ เขาเห็นว่าถ้าไทยรับจีนคอมมิวนิสต์ และมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต จะทำให้นโยบายของไทยที่จะกลืนคนจีนโพ้นทะเลให้เป็นไทยเป็นไปได้ช้า แต่เขาเชื่อว่ามีสิ่งบ่งบอกหลายอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าไทยอาจจะเลือกอีกทางหนึ่ง ซึ่งก็คือ การดำเนินการเพื่อผสมผสานชาวจีนเข้ามาในสังคมไทย โดยไม่สัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์

งานของสกินเนอร์จัดได้ว่าเป็นงานคลาสสิก สำหรับผู้ศึกษาเรื่องคนจีนที่พลาดไม่ได้ที่ด้อยอ่าน งานของเขาค่อนข้างสมบูรณ์โดยเฉพาะการวิเคราะห์จากหลักฐานของจีนและตะวันตก จุดด้อยของสกินเนอร์อยู่ที่ขาดการใช้เอกสารฝ่ายไทยโดยเฉพาะหลักฐานประเภทพงศาวดารและเอกสารราชการฝ่ายไทยซึ่งงานเกี่ยวกับเรื่องจีนในยุคหลัง ๆ จะไปช่วยเพิ่มเติมในจุดเหล่านี้ อย่างไรก็ตามการแปลงานของสกินเนอร์ก็มีคุณูปการที่สำคัญในฐานะที่จะช่วยปูพื้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องคนจีน ก่อนที่จะศึกษาผลงานอื่น ๆ ที่ได้เกิดขึ้นและได้ก้าวหน้าไปในช่วงระยะเวลาหลังจากงานดังกล่าว

สุนทรีย์ อาสะไวย์

สถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การอุดมศึกษาญี่ปุ่น : ความรุ่งเรืองและความล้มเหลว

นางาอิ มิชิโอะ ผู้แต่ง

ชนิตา รักษ์พลเมือง ผู้แปล

โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๒๕

380 หน้า ราคา 120 บาท

การอุดมศึกษาในญี่ปุ่น : ความรุ่งเรืองและ:ความล้มเหลว

นางาอิ มิชิโอะ เขียน
ชนิตา รักษ์พลเมือง แปล

การอุดมศึกษาในญี่ปุ่นฯ ผลงานของ นางาอิ มิชิโอะ ที่เจอรีย์ คูเซ็นเบอร์รี่ แปลเป็นภาษาอังกฤษ (Higher Education in Japan : Its Take-off and Crash) และชนิตา รักษ์พลเมืองแปลเป็นไทยอีกต่อหนึ่ง โดยมีไพฑูริย์ สินลาร์รัตน์ รับผิดชอบการพิมพ์เล่มนี้ให้แก่โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นผู้จัดพิมพ์นับว่าเป็นงานน่าสนใจอย่างยิ่งทีเดียว

ประจวบเหมาะกับการที่ปีนี้เป็นปีครบรอบหนึ่งศตวรรษของความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับญี่ปุ่น การเฉลิมฉลองหรือแม้กระทั่งถึง

ความสัมพันธ์อันดีต่อกันทางหนึ่งย่อมชอบที่จะศึกษาทำความเข้าใจต่อกัน ให้ออกแท้ลึกซึ้งขึ้น จริยอยู่ญี่ปุ่นหาได้มีอิทธิพลต่อรากเหง้าวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราดูจิดเดียวเป็นอู่อารยธรรมใหญ่ กระนั้นสำหรับโลกปัจจุบันน่าจะถึงเวลาแล้วที่ควรศึกษาทำความเข้าใจญี่ปุ่นมากขึ้น

ว่าเฉพาะทางการศึกษาและระยะประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่แน่นอนของไทยกับญี่ปุ่น การปฏิรูประบกิจของญี่ปุ่นกับปฏิรูปแผ่นดินพระพุทธรเจ้าหลวงนั้นอยู่ในพรมแดนเวลาเดียวกัน ทว่าผลต่อสังคมนั้นดูจะต่างกันออกไปไกล ในประวัติการศึกษาไทยเมื่อแรกจัดการศึกษาอย่างตะวันตกและแสวงหาสู่ทางของแผนการศึกษาชาติ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) บรรพบุรุษของคุณมารุต บุนนาค รมว.ปัจจุบัน ก็ได้ศึกษาวิธีการจัดการศึกษาจากญี่ปุ่นในระดับที่แน่นอน หากท่านเสนาบดีธรรมการท่านนี้ไม่สามารถถวาคำอธิบายต่อปัญหาการศึกษาต่าง ๆ ที่ท่านบริหารอยู่ได้อย่างชัดเจนพอ จึงในกาลต่อมาถึงได้พ้นจากตำแหน่ง

อย่างไรก็ดีเมื่อกล่าวถึงหนังสือ *การอุดมศึกษาในญี่ปุ่น: ความรุ่งเรืองและความล้มเหลว* หลายคนได้อ่านหนังสือเพียงพินิจข้อเท็จ กับหลายคนจำแนกเพื่อผูกพันตนเองเฉพาะคำพิงสาขาวิชา อาจเห็นว่าหนังสือนี้เหมาะแก่ผู้คนที่เรียกตัวว่านักการศึกษา โดยเฉพาะไปอึกคองเข้าใจว่ามุ่งตรงแก่ผู้มีพันธกิจต่อการอุดมศึกษาด้วยเท่านั้น

อันที่จริงใครจำกัดขอบเขตไว้เพียงเท่านั้นก็น่าเสียดายยิ่ง เพราะหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ควรได้รับความสนใจจากคนทั่วไปที่มีความสนใจและต้องการทำความเข้าใจสังคมญี่ปุ่นอย่างถ่องแท้ ซึ่งประการหนึ่งได้จากเขามีเบื้องหลังทางการศึกษาด้วยความคิดชนิดใด และแน่นอนยิ่งขึ้นไปอีกว่าบุคคลจากวงการศึกษานั้นยังจะต้องอ่าน เท่า ๆ กับนักประวัติศาสตร์ที่แสวงหาความรู้เรื่องญี่ปุ่นพึงต้องอ่าน

เนื้อหาของหนังสือเล่มดังกล่าวถึงจะแบ่งออกเป็นสองภาคใหญ่คือ ภาคหนึ่งว่าด้วยมหาวิทยาลัยกับสังคมในญี่ปุ่นสมัยใหม่ กับภาคสอง ผู้นำทางปัญหาและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการศึกษาในญี่ปุ่น ทว่าความคิดเด่นของวิธีการนำเสนอและสมมุติฐานของการวิเคราะห์ปัญหา ได้ปลดปล้องความน่าเบื่อหน่ายอันเกือบจะเป็นปกติวิสัยของนักการศึกษาส่วนไม่น้อยที่สอนหนังสือก็น่าเบื่อ เขียนหนังสือก็ไม่มาอ่าน

นางาอิ มิชิโอะ มิได้เขียนจุดดาร์การศึกษาที่แห้งแล้งจากการอ้างหลักการอันแห้งแล้ง มิได้สร้างงานดังอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เสนอผลงานเพียงขอผ่านไปสู่ตำแหน่ง ผศ. รศ. และศจ. โดยรีบรวบ ๆ ประชุมสถิติรายงานและคำอธิบายที่สอดถึงความคิดในเรื่องนั้น ๆ ยังขมุกขมัวอยู่มาก แต่เขาแสดงเจตนาไว้ชัดแจ้งต่อการนำเสนอว่าผลงานนี้ *ไม่ใช่เพื่อรวบรวมข้อมูลก็ตาม ๆ แต่มุ่งหมายเสกลักษณะทั่วไปของการอุดมศึกษาในญี่ปุ่นให้ประจักษ์ในวิธีการเชิงประวัติศาสตร์และการเปรียบเทียบ*

เขามีสมมุติฐานต่อการศึกษาค้นคว้าอย่างไร นางาอิ มิชิโอะเห็นว่าการศึกษาญี่ปุ่นนั้นสืบเนื่องและแสดงออกถึงความจริงในสามประการดังต่อไปนี้

ประการแรก พัฒนาการทางการศึกษาของญี่ปุ่นเป็นผลสะท้อนของการเปลี่ยนแปลงภายในของญี่ปุ่นเอง

ประการที่สอง การจัดการศึกษาสะท้อนวิธีการของญี่ปุ่นที่สนองตอบต่ออิทธิพลโลกตะวันตก เพื่อแสวงหาระบบการศึกษาที่เหมาะสมแก่ประเทศล้าหลัง

ประการสุดท้าย สภาพที่เห็นได้ชัดแจ้งการพัฒนาระบบการศึกษา คือความพยายามแก้ไขความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมแบบเก่าแห่งการยึดกรอบประเพณีกับวัฒนธรรมสมัยใหม่

จากการนำเสนอในภาคแรกที่ชี้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เขาจึงเริ่มเรื่องตามมิติเวลาจากอดีตสู่ปัจจุบัน แต่ก็หาใช่คำอธิบายเรื่องการศึกษาส่วน ๆ เขาประสบความสำเร็จในการทำให้งานเขียนนี้ทรงคุณค่าต่างจากนักเขียนทางการศึกษารายอื่น ๆ ตรงที่เขา *ไม่ได้มองการศึกษาเป็นเรื่องโดด ๆ ตามลำพัง แต่มองมันในฐานะที่ดำรงอยู่และมีปฏิสัมพันธ์กับชีวิตและสังคม* เขานำเสนอจากพื้นฐานความเป็นจริงที่ว่าการศึกษาของญี่ปุ่นเริ่มจากสภาพทางสังคมอย่างไร วิวัฒนาการของมันจากนโยบายนโยบายคนตะ โคะ “*หากรัฐต้องการให้ประชาชนเชื่อฟังรัฐ รัฐจะต้องรับเอาหลักการต่าง ๆ จากทั่วประเทศ*” ความแข็งตัวแบบญี่ปุ่นที่ก่อรูปทางการศึกษากระทั่งเผชิญความจริงหลังพ่ายสงครามโลก การวิวัฒนาการจากเซ็มมิง กักโกะ (โรงเรียนวิชาชีพเฉพาะ) สู่ก้าวทางการเป็นมหาวิทยาลัย

นอกจากเหตุการณ์บิวทริเอระที่ที่เขาลงความเห็นต่อเรื่องการศึกษาของญี่ปุ่น เขาได้ช่วยให้คนนอกสังคมญี่ปุ่นและน่าจะเท่า ๆ กับช่วยคนญี่ปุ่นเข้าใจสังคมประเทศด้วย เพราะเขาได้เปรียบเทียบเรื่องราวเหล่านั้นกับการจัดการศึกษาของอเมริกาหรือรัสเซีย จากประสบการณ์อันกว้างขวางที่เขาผ่านมาด้วยตนเองในตะวันตก ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่น่าสนใจด้านภูมิปัญญา เขาช่วยทำความเข้าใจได้มากพอต่อการที่คนนอกสังคมญี่ปุ่นจะพึงเข้าใจได้ว่า *เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์* มีอิทธิพลต่อความคิดของนักการศึกษาญี่ปุ่นเชิงอนุรักษณ์อย่างไร เช่นเดียวกับช่วยให้ประจักษ์ต่อบทบาทของ *โรเบิร์ต โอโบริ* ผู้บุกเบิกญี่ปุ่นสมัยใหม่ซึ่งพบจุดจบจากการสอบสังหารในที่สุด

กล่าวรวม ๆ ถ้าใครจะลองเปรียบเทียบการอุดมศึกษาของญี่ปุ่นกับการอุดมศึกษาของไทย เรากงเห็นลักษณะปัญหาที่ดำรงอยู่ร่วมกันบางประการ แต่ทว่าโดยรากเหง้าของระบบโครงสร้างและอุดมทรรศน์ยี่แห่งจิตวิญญาณ เห็นจะกล่าวได้ว่าคงเป็นคนละเผ่าพันธุ์ในคนละเรื่องเดียวกันทีเดียวละ

นักธุรกิจวิชาการดูจะเป็นเรื่องคล้ายกันระหว่างไทย-ญี่ปุ่นยุคนี้ นางาอิ มิชิโอะ ปรารภไว้ว่า

“การไม่นึกถึงตัวเองและการเอาใจงังกับงานของแต่ละคนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้สำหรับการเป็นเลิศทั้ง ในด้านการวิจัยและการศึกษาทั่วไป ความสามารถเป็นสิ่งจำเป็นแน่นอน แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคือความพยายามอย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้นักวิชาการญี่ปุ่นไม่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้เล็กนึกถึงแต่ตนเองได้เลย”

ส่วนไหนที่นักวิชาการไทยต่างจากญี่ปุ่นเห็นจะต้องแนะนำให้อ่าน รายละเอียดเชิงเปรียบเทียบของตัวเองแล้วกัน

ข้อดีของงานเขียนนี้ คือความรู้ความสามารถของผู้เขียนที่ไม่อาจมองข้ามได้ งานเขียนได้สะท้อนถึงความเอาใจใส่ต่อเรื่องการศึกษา ชนิดคัดไม่ปล่อย ทั้งมีวิจารณ์งานในการพินิจเรื่องราว ประกอบกับความสามารถที่เคยเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เอาใจใส่ เคยสอนและทำวิจัยในอเมริกาทั้งดูงานในที่อื่น ๆ ตลอดจนการรับเขียนบทความให้แก่น.ส.พ. อาซาฮี ซิมบุน นอกไปจากเขาเองเคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการร่วมรัฐบาล ทาเคโอะ มิกิ ปี 1974

อ่านแล้วได้แต่หวังว่า กระทรวงศึกษาธิการของไทยหรือแม้ทบวงมหาวิทยาลัยของเราในอนาคต คงจะมีคนที่มีความสามารถและใส่ใจต่อการศึกษาอย่างมากพอมารัฐมนตรีบ้าง โดยที่มิได้ดำรงตำแหน่งเพราะเป็นโควตาที่ไม่มีใครแย่งชิงคั้งที่แล้ว ๆ มา

ธรรมเกียรติ กั่นอริ
หนังสือพิมพ์มติชน

นครวัด

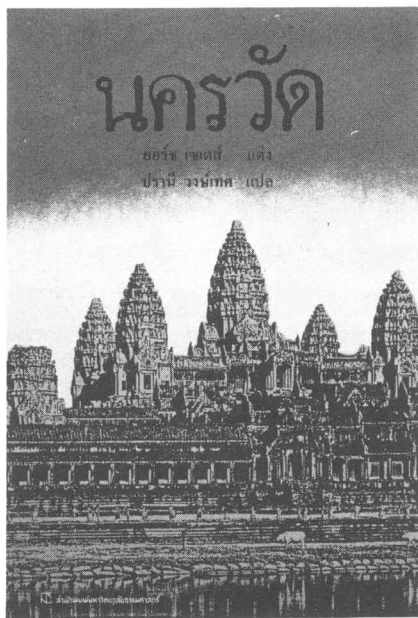
ยอร์ช เซเดส์ ผู้แต่ง

ปราณี วงษ์เทศ ผู้แปล

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษย-
ศาสตร์ และสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2529

179 หน้า ราคา 36 บาท

หนังสือเล่มนี้มีชื่อเต็มว่า *Angkor : An Introduction* เป็นการรวบรวมคำบรรยายในภาษาฝรั่งเศส ณ พิพิธภัณฑน์ หลุย ฟิโนต์ ในซานออย จำนวน ๘ เรื่อง ของยอร์ช เซเดส์ในช่วงประมาณ ค.ศ. 1940 เรื่อยมา โดยที่เซเดส์ได้แก้ไขต้นฉบับและค้นคว้าเพิ่มเติม ดังปรากฏอยู่ในรายชื่อหนังสืออ้างอิงในบรรณานุกรม แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นการรวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับเมืองพระนคร แต่บทความทุกเรื่องมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ผลการศึกษวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับเมืองพระนครและอารยธรรมเขมรสู่ผู้อ่าน โดยที่เซเดส์พยายามอธิบายโบราณสถานของกัมพูชาในบริบททางประวัติศาสตร์ และศาสนา และพยายามให้ความสำคัญต่อประชาชนชาวเขมรผู้เป็นหยาดเหงื่อแรงงานในการก่อสร้างโบราณสถานเหล่านี้ รวมบทความ ๘ เรื่องนี้แรกสุดตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ *Pour Mieux Comprendre Angkor* ในค.ศ. 1943 และฉบับแก้ไขปรับปรุงครั้งที่ 2 พิมพ์ในค.ศ. 1947 ต่อมาในค.ศ. 1961 จึงถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษในชื่อ *Angkor : An Introduction* และในค.ศ. 1986 จึงมีการแปลเป็นภาษาไทยในชื่อ *นครวัด*

“เมืองพระนคร” หรือที่ปราณี วงษ์เทศเรียกว่า “นครวัด” ตั้งอยู่ในจังหวัดเสียมเรียบ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยกัมพูชา เป็นเมืองที่มีกำหนดมานับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 9 และมีความเจริญมาจวบจนคริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยบรรดาโบราณสถานอันเป็นงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่แฝงไว้ด้วยความวิจิตรพิสดาร และลึกลับ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา เมื่อเมืองพระนครถูกกองทัพอยุธยาทำลายก็ถูกทิ้งร้าง กาลเวลาผ่านไปบรรดาต้นไม้เลื้อยขึ้นปกคลุมเมืองแห่งนี้ ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อจักรวรรดินิยมตะวันตกเข้าสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวฝรั่งเศสจึงเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้าไปตากแดดต้นไม้เหล่านั้น และเปิดเมืองพระนครสู่ชาวโลก

เซเดส์มิใช่ชาวฝรั่งเศสรุ่นแรกที่เข้าไปศึกษาเมืองพระนคร ก่อนหน้าเขามีคณะสำรวจมอติได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานของกัมพูชาเอาไว้ นอกจากนั้นยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลฝรั่งเศส เช่น ฟรังซีส

การ์นิเยร์ และเอเตียน เอโมนิเยร์ ได้ตีพิมพ์ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถาน และคัลลอกศิลาจารึกที่พบในกัมพูชา โดยเฉพาะงานที่มีชื่อเสียง เรื่องกัมพูชา ของเอโมนิเยร์ที่เขียนขึ้นในค.ศ. 1900 ได้รับความนิยมนามากถึงกับมีการตีพิมพ์ซ้ำในค.ศ. 1901 และ 1903 นอกเหนือจากกลุ่มงานของชาวฝรั่งเศสในรูปแบบของการให้ข้อมูลเหล่านั้นแล้ว ยังมีงานของนักเขียนสมัครเล่นชาวฝรั่งเศสอีกมากมายที่เกิดขึ้นโดยการนำหลักฐานที่ได้พบเห็นมาศึกษาตีความตามที่ตนเองและเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับกัมพูชาไว้ เซเคส์เรียกงานในกลุ่มนี้ว่า งานกลุ่มโรเมนติก ซึ่งเป็นงานเขียนที่หลงใหลกับความลึกลับของซากโบราณสถานและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เชื่อกันในกัมพูชา เซเคส์ถือได้ว่าเป็นนักวิชาการฝรั่งเศสกลุ่มแรกที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างมีระบบ เขาเป็นผู้มีโอกาสศึกษาโบราณสถานของเมืองพระนครอย่างใกล้ชิด เนื่องจากอยู่ร่วมในคณะทำงานของสำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศ ซึ่งเริ่มทำการตากกลาง บูรณะ และดูแลอารักขา ตลอดจนทำการศึกษาโบราณสถานแห่งนั้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1907 เป็นต้นมา เซเคส์ จึงได้ศึกษาความเป็นนักวิชาการของเขาจึงทำให้การตีความหลักฐานของเขาจึงต่างไปในเชิงคุณภาพจากงานเขียนอื่น ๆ ที่มีอยู่ในเวลานั้น กล่าวคือ มีการตีความหลักฐานอย่างมีเหตุมีผล ตลอดจนพยายามติดตามการค้นคว้าวิจัยที่ล่าสุดตลอดเวลา ผลงานของเซเคส์จึงออกมาใน 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ ถมล้างความเชื่อของกลุ่มโรเมนติก และการใช้ข้อสรุปใหม่เกี่ยวกับเรื่องราวของเมืองพระนคร ข้อสรุปของเขาได้รับการแพร่หลายในงานชิ้นอื่น ๆ ของเขาเองเช่น *Les Etats Hindouises* ค.ศ. 1944 และยังได้รับการยอมรับจากนักวิชาการทั่วโลก ดังปรากฏในงานคลาสสิกเรื่อง *A History of South East Asia* ของ *D.G.E. Hall* ศาสตราจารย์ชาวอังกฤษซึ่งเขียนขึ้นในปีค.ศ. 1955

นครวัด ของ เซเคส์ แบ่งออกเป็น 8 บท ในสองบทแรกเริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นว่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชาวเขมรจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมของชนชั้นสูงแหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากศิลาจารึก และบันทึกของนักเดินทางชาวจีน จากนั้นเซเคส์ได้แบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์กัมพูชาโดยเริ่มจาก คริสต์ศตวรรษที่ 1 - 8 เรียกว่ายุคฟูนัน เจนละ หรือยุคก่อนพระนคร คริสต์ศตวรรษที่ 9 - 15 เรียกว่ายุคพระนคร และโดยเฉพาะคริสต์ศตวรรษที่ 12 ถือว่าเป็นยุคของการคลังสร้างปราสาทหินของเขมร

ตั้งแต่บทที่ 3 - 8 เซเคส์พยายามอธิบายให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายของการสร้างโบราณสถานมากมายของพระมหากษัตริย์กัมพูชานั้นก็เพื่อให้เป็นเทวสถานที่เป็นสุสานของพระองค์ เนื่องจากเชื่อว่าพระองค์ทรงเป็นเทวราชาในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ และทรงเป็นเทพเจ้าเมื่อสวรรคตไปแล้ว ความเชื่อในลัทธิการนับถือพระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้านี้สถาปนาขึ้นในกัมพูชามาตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 แนวความคิดนี้เกิดจากความเชื่อในโลกภูมิแบบฮินดู - พุทธ และมีการเปรียบเทียบระบบสังคมมนุษย์กับระบบจักรวาล ฉะนั้นแผนผังของสถาปัตยกรรมของกัมพูชาจึงเป็นการจำลองระบบจักรวาลตามโลกภูมิฮินดู - พุทธด้วยกล่าวคือ องค์เทวสถานตรงกลางซึ่งมักสร้างเป็นรูปปรางค์จะหมายถึงเขาพระสุเมรุอันเป็นศูนย์กลางจักรวาล กำแพงหินล้อมรอบเทวสถานหมายถึงกำแพงจักรวาล และคูน้ำหมายถึงมหาสมุทรในจักรวาล ราวสะพานนาคหมายถึงสายรุ้งอันเป็นเส้นทางเดินระหว่างโลกมนุษย์กับเทพเจ้า ภาพเทวดาและยักษ์ฮินดูาคือคติการกวนเกษียรสมุทร สระน้ำศักดิ์สิทธิ์ คือสระอโนดาต แต่แม้ว่าการสร้างเทวสถานของเขมรเป็นไปตามระบบสัญลักษณ์แห่งจักรวาล เซเคส์ก็ได้พยายามแยกแยะความแตกต่างระหว่างคติการก่อสร้างนครวัด กับ นครธมไว้อย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่า นครวัดเป็นคติการนับถือพระวิษณุ ในขณะที่ปราสาทบายนอันเป็นศูนย์กลางของนครธมแสดงถึงคติพุทธแบบมหายาน

กล่าวโดยสรุปแล้ว งานชิ้นนี้มีคุณค่าอย่างมากในแง่ความเป็นงานบุกเบิกของการศึกษาเรื่องเมืองพระนคร เป็นงานที่มีคุณภาพการต่องานเขียนมากมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กัมพูชา และคงไม่เกินเลยไป ถ้าจะกล่าวได้ว่า แม้เวลาจะผ่านมาเกือบครึ่งศตวรรษงานเขียนชิ้นอื่น ๆ ของเซเคส์อาจถูกโต้แย้ง แต่ยังไม่มียานชิ้นใดที่หักล้างแนวคิดหลักที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ *นครวัด* นี้เลย

กาญจณี ละอองศรี

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เพียงความเคลื่อนไหว

รายงานการสัมมนาการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปล*

14-17 พฤศจิกายน 2529

ณ โรงแรมหมู่บ้านแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี

สืบเนื่องจากการร่วมมือกันระหว่างมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กับมูลนิธิโตโยต้า ในโครงการ Know Our Neighbours ซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2522 โดยมีกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในอันที่จะสร้างความเข้าใจและสมานฉันท์ร่วมกันระหว่างประชาชน ปัญญาชน นักวิชาการ นักเขียน และกวีในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ดังเช่นการเดินทางของ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี ไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เมื่อ พ.ศ. 2528-9 และทั้งนี้และทั้งนั้น ยังได้มีการสนับสนุนการแปลหนังสือไทย-ญี่ปุ่น และ ญี่ปุ่น-ไทยอีกจำนวนหนึ่งออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ในระหว่างวันที่ 14-17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 หน่วยงานทั้งสองจึงได้ร่วมมือกันจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปลนานาชาติขึ้น ภายใต้ชื่อ International Workshop on Translation โดยใช้โรงแรมหมู่บ้านแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีเป็นสถานที่ปฏิบัติการสัมมนาดังกล่าว

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้เชิญบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานแปลภายใต้โครงการ Know Our Neighbours ชาติต่าง ๆ ให้ได้มีโอกาสมาพบปะแลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์ในการแปลภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันไป โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและสมานฉันท์อันจะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแปลระหว่างประเทศต่อไปในอนาคต และแน่นอนสิ่งนี้ย่อมจะส่งผลต่อประชาชนที่จะได้รับทัศนะต่าง ๆ จากการแปล ตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ดังกล่าว

ผู้เข้าร่วมสัมมนานั้นประกอบด้วยนักแปลซึ่งอยู่ในแวดวงการศึกษา หนังสือพิมพ์และนักปฏิบัติการ ตลอดจนรวมถึงผู้สังเกตการณ์จากวงการพิมพ์อีกจำนวนหนึ่ง ในบรรดานี้มีผู้เข้าร่วมจากสยาม 21 คน จากมาเลเซีย 2 ศรีลังกา 2 เนปาล

1 ฟิลิปปินส์ 2 อินโดนีเซีย 1 สหรัฐฯ และฝรั่งเศสประเทศละ 1 เวียดนาม 2 อนึ่ง เป็นที่น่าเสียดายที่ผู้ได้รับเชิญจากประเทศพม่า และลาวไม่อาจเดินทางมาร่วมการสัมมนาได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคบางประการ และควรจะต้องกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า การเดินทางของผู้เข้าร่วมสัมมนาชาวเวียดนามซึ่งเดินทางมาถึงหลังสุดนั้นต้องใช้ความพยายามอย่างน่าสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง และทัศนะของท่านทั้งสองนี้ก็ช่วยให้เราได้ภาพของสภาวะการแปลในเวียดนามอันไม่ค่อยเป็นที่รับรู้กันในประเทศไทยอย่างน่าสนใจยิ่งด้วย

คณะสัมมนาเริ่มออกเดินทางจากโรงแรมเวียงใต้ประมาณ 9.30 น. โดยมี ดร.ชาญวิทย์ เป็นวิทยากรกิตติมศักดิ์ในการให้ภูมิหลังเกี่ยวกับประเทศไทยโดยย่อ ชาวคณะได้มาถึงนครปฐมเวลาประมาณ 10.30 น. และได้แวะชมองค์พระปฐมเจดีย์ ประกอบคำอธิบายเกี่ยวกับอารยธรรมของทวารวดี จากนั้นก็ได้เดินทางต่อไปหยุดพักร่วมประทานอาหารกลางวันกันที่สะพานข้ามแม่น้ำแควอันมีประวัติเกี่ยวเนื่องกับสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยและร่วมกันกับภูมิภาคเอเชียอา-

*มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้ร่วมกับมูลนิธิโตโยต้า ประเทศญี่ปุ่นจัดการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปลขึ้นระหว่างวันที่ 14-17 พฤศจิกายน 2529 ผู้จัดทบทวนว่าการประชุมฯ ครั้งนี้ น่าจะมีสาระประโยชน์ควรค่าแก่การเผยแพร่สู่สาธารณชน จึงได้ขอความกรุณาให้อาจารย์ทรงยศ แหวหงษ์ แห่งคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปสาระย่อของการประชุมดังกล่าวพร้อมกันนี้ อาจารย์ทรงยศ แหวหงษ์ ยังได้กรุณาแปลและเรียบเรียง บทความบางบทความของการประชุมฯ ครั้งนี้อีกด้วย ซึ่งจะได้ทยอยลงตีพิมพ์ในจดหมายข่าวของมูลนิธิฯ ติดต่อกันไป คณะผู้จัดทำจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทรงยศ แหวหงษ์ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เด็กคนนั้น

ในคำคืน - พายุแรง

เราเผ่าคอย

การเกิดของเด็กน้อย

ในคำคืน

ณ ซอกมุม - เส้นขอบฟ้า

ใครคนหนึ่งได้เกิดมา

ณ เบื้องหน้า - ความเป็นตาย

เกิดมาหรือไม่หนอ

ใครหนอรออยู่ข้างเตียง

ใครหนอเคียงอยู่ข้างกาย

ในห้วงคิด - สถิต

เป็นรูปทรง

ใครหนอใคร, เกิดมา

เป็นรูปร่าง

ใครหนอสร้าง, วิญญาณใคร

ไม่มีใครรู้จนกว่าหายใจ

ไม่มีใครสร้างวิญญาณใคร

ไม่มีใครครอบครองใคร

ไม่มีอะไร - แท้จริง

จากช่วงผ่านของลงเบ่ง

ในส่วนลึก...

จากช่วงผ่านของหลุมลึก

ในซอกแคบ...

เด็กคนหนึ่งได้เกิดมา

บนหลังคาแห่งรัตติกาล

ในช่วงพายุรุนแรง, พัดผ่าน

ชีวิตรุ่นใหม่เกิดพลัน

หลุดพ้น, จากกรรมมารดา

ล่องลอย...

เนย์ ชาวคณะสัมพันธ์เริ่มได้มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น ซึ่งทำให้ การแลกเปลี่ยนทัศนะต่าง ๆ ในมุมมองกว้างได้เริ่มขึ้นอย่างเป็น ธรรมชาติด้วย เมื่อถึงเวลาประมาณ 14.00 น. คณะสัมพันธ์ ก็ได้ถึงที่พักโดยสวัสดิภาพ และได้มีโอกาสพักผ่อนเพื่อที่จะได้ เตรียมตัวเข้าสู่การสัมมนาในวันรุ่งขึ้น ในขณะที่เจ้าหน้าที่ทาง ฝ่ายสยามก็เร่งมือตรวจสอบความพร้อมต่าง ๆ ตลอดจน จัดมุมเล็ก ๆ แสดงหนังสือแปลที่บรรดาผู้ร่วมสัมมนาติดตัว เอามาด้วย มุมเล็ก ๆ มุมนี้จึงเป็นที่รวมงานของเพื่อน ๆ ในภูมิ- ภาคนี้อันสะท้อนให้เห็นความพยายามที่เรามีต่อการในการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันในด้านต่าง ๆ ของภูมิภาคนี้

รุ่งขึ้นวันที่ 15 หลังอาหารที่อร่อยและสนุกสนานการ สัมมนาเชิงปฏิบัติการก็ได้เริ่มขึ้นเมื่อ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ในฐานะเจ้าภาพทางฝ่ายสยามได้เชิญให้ศาสตราจารย์ K.P. Malla จากเนปาล และศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล เป็นผู้กล่าว ปาฐกถานำการสัมมนา ศ. Malla ได้แสดงทัศนะของท่านตาม รายงานของท่านภายใต้ชื่อ Asian Literature in Translation : Prospects and Problems โดยกล่าวถึงฐานะและบทบาทใน การแปลงานต่าง ๆ ว่ามีส่วนในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด จากชาติหนึ่งไปยังหลายชาติ ตลอดจนไปถึงผลกระทบต่อ การก่อตัว สืบต่อของภาษาใหม่ ๆ จากเดิมกระแสการแปลงาน ได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของตะวันตกจึงทำให้ภูมิภาคเอเชียได้รับ เอาแนวคิดตะวันตกเข้ามาผสมกับวัฒนธรรมเดิมในฐานะที่เป็น แนวคิดกระแสหลัก ต่อเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความตระหนักร่วมกันของนักเขียนเอเชียได้เพิ่มมากขึ้น งาน เขียนและงานแปลของชาวเอเชียจึงได้เพิ่มลักษณะเป็นตัวของ ตัวเองมากขึ้น และพร้อมที่จะให้ความสนใจต่องานเขียนของ ชาวเอเชียด้วยกันเอง

ศาสตราจารย์ Malla ได้กล่าวชื่นชมโครงการ Know Our Neighbours ว่ามีส่วนในการสร้างความเข้าใจร่วมในภูมิ- ภาคนี้อย่างดีโดยผ่านโครงการแปลระหว่างชาติเอเชีย อันจะเห็นได้ว่า โครงการดังกล่าวเกี่ยวพันกับงานเขียนในภาษาต่าง ๆ มากมาย ท้ายสุดท่านได้ให้ทัศนะว่าการแปลจะต้องมีความสัจซึ้งต่อสาระ เดิมของงานเขียน แต่ก็ต้องมีความอิสระพอที่จะทำให้งาน แปลนั้นไม่เป็นกลไกและมีชีวิตชีวาในภาษาที่ได้แปลไปนั้นด้วย แม้อุปสรรคในการทำงานเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวนี้จะมีอยู่มาก มายก็ตามที่

ศาสตราจารย์ ระวี ภาวิไล ได้เริ่มสุนทรพจน์ของท่านในฐานะของนักวิทยาศาสตร์ผู้มีผลงานแปลเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญาด้วยแง่มุมที่น่าสนใจ จากมุมมองทางปรัชญาท่านวิเคราะห์ถึงการทำงานของจิตใจซึ่งรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ จากนั้นก็ถูกกำหนดขึ้นมาเป็นคำและภาษา ฉะนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องแสดงถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมในทางวัฒนธรรมของคนแต่ละคน แต่ละชาติภาษา แต่ทั้งนี้และทั้งนี้ ท่านก็ได้ให้ข้อคิดว่าคนแต่ละคนมิได้มีเพียงวัฒนธรรมเดียวอันเนื่องจากการศึกษาและประสบการณ์ของคน

ท่านจบท้ายการกล่าวนำอันเต็มไปด้วยชีวิตชีวาของท่านด้วยข้อคิดว่าการแปลข้ามภาษานั้น เป็นเรื่องของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมด้วย ฉะนั้นการแปลจึงไม่ใช่เรื่องที่กระทำได้ง่าย ๆ เพราะต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการที่จะถ่ายทอดความหมายในทางวัฒนธรรมจากงานเขียนเดิมให้เข้าไปมีชีวิตอยู่ในอีกภาษาทางวัฒนธรรมหนึ่งให้ได้

เมื่อองค์ปาฐกสองท่านได้กล่าวนำการสัมมนาไปแล้ว ก็มีผู้ร่วมสัมมนาท่านอื่น ๆ ได้ขึ้นมาเสนอทัศนะ และประสบการณ์ของท่าน ตามลำดับดังนี้คือ M. Satstrapatedja จากอินโดนีเซียได้พูดถึง Translation Work as a Cultural Dialogue อาจารย์นิดา มาศวิสุทธิ์ The Translation of Literary Work and Cross Cultural Understanding อาจารย์รัศมี เผ่าเหลืองทอง ผู้มีผลงานร่วมกับคุณอำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ ในงานแปลเรื่อง 1984 ได้เสนอทัศนะภายใต้หัวข้อ "A Translator's Agony" F.Sionil Jose นักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อชาวฟิลิปปินส์เสนอทัศนะ Reaching Out to the People... The Problems of Translation in Multilingual Society อันเป็นทัศนะที่น่าสนใจของผู้ที่มาจากประเทศซึ่งมีภาษาท้องถิ่นหลายภาษา A. Sani จากมาเลเซีย พูดถึง The Role of Translation in Creating a Modern Intellectual : Some Thought on the Malaysian Case แล้วอาจารย์ Akagi นักแปลชาวญี่ปุ่นผู้มีประสบการณ์ในการพูดและการแปลภาษาไทย ก็ได้กล่าวถึงทัศนะของการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น ภายใต้หัวข้อเรื่อง Some Thoughts on My Experience in Translation เป็นการปิดท้ายการสัมมนาในวันแรก

ในกลางคืนคณะผู้ร่วมสัมมนาได้พักผ่อนอย่างสนุกสนานในคืนวันจันทร์เพ็ญของเดือนสิบสองเหนือแม่น้ำแควน้อยทุก

That Child

In a night of storms,
The birth of a child
in a night of storms.

In a corner of the earth

One was born

In the face of death.

Shall it be born or not?

Who waits beside the bed?

Who will stand by its side?

The picture in the mind

takes form.

Who, oh who, is taking form?

Who made it? Whose soul?

No one knows until it breathes.

None built the soul of none.

None rules one.

Nothing really is.

From thrustings down

In the depths.

From the forcing of a passage

Through the narrow...

A child is being born

On the roof of the night

As the storms rage.

The sudden birth of a new age.

Loose from its mother's womb.

เราต่างเฝ้าคอยเด็กน้อย
 เกิดมา
 เราต่างเฝ้าคอยเวลา
 เกิดใหม่
 เราต่างเหนื่อยหน่ายตำนาน
 เดินทางไกล
 เราต่างลืมหาค
 เฝ้าคอย
 เธอคือดอกไม้เกิดมา
 เธอคือความหวังยุคใหม่
 เธอคือสายลมพัดพา, มาไกล
 เธอคือใบไม้ร้อน, หลุดลอย
 เธอคือร่างน้อยที่หล่นลง, เรียงราย
 บนร่างเดิม
 ณ ซอกมุม - เส้นขอบฟ้า
 ย่ำก้าวไปบนมรรคา
 ณ เบื้องหน้า - ความเป็นตาย
 เวลาหยุดนิ่งเงียบงัน
 โอ้... รอยยิ้มมีครบหน้าตา
 บางที, เด็กคนใหม่จะเกิดมา
 ..ฉันจะให้อะไรแก่เธอ..
 เธอไม่ต้องให้อะไรแก่ฉัน
 ฉันขอเพียงให้เธอมีวันเวลา
 บางทีวันหนึ่ง - ข้างหน้า
 ฉันขอให้เธอเติบโต - มั่นคง
 ฉันขอเพียงให้เธอ, เกิดมา
 งามสง่าและมั่นคง
 แม้เธอจะล้มลง..
 แต่ของงมีชัย.. แต่ของงมีชัย
 ฉันขอมอบลมหายใจ
 ให้เธอ...

สุชาติ สวัสดิ์ศรี
 กรกฎาคม 2526

คนร่วมกันร่าง คุยกันอย่างเป็นกันเองในบรรยากาศของ
 คินลอยกระทง และลอยกระทงร่วมกัน

รายการวันที่สองเริ่มด้วย อีกทัศนะจากฟิลิปปินส์ โดย
 R.E.S. Mabanglo พูดเรื่อง Current Issue on Translation:
 Observation and Insight on the Philippines Experience
 แล้วตามด้วยทัศนะอันยอดเยี่ยมของ Y. Wakayama ตัวแทนผู้แข็ง
 ขันของมูลนิธิโตโยต้า ภายใต้อำนาจเรื่อง Problem in Translation
 From Japanese to English in Literature and Social Science
 and Their Implication For Retranslation into Third Lan-
 guage.

ในภาคบ่ายรายการเริ่มด้วยงานของ Dr. D.A. Rajaka-
 runa ชาวสิงหลผู้มีประสบการณ์ในการแปลงานจากภาษาญี่ปุ่น
 เป็นภาษาสิงหลได้เสนอทัศนะเรื่อง On Translation Modern
 Japanese Literature แล้วตามด้วยงานที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก
 ของ Kenji Tsujuya นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเกียวโต
 ซึ่งพูดเรื่อง Historical Review of the Translation of Foreign
 Literature into Japanese อาจารย์อภิกา โอตระกูล จากภาควิชา
 ภาษาเยอรมัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอทัศนะจาก
 ประสบการณ์การแปลงาน ไทย-เยอรมัน ภายใต้อำนาจ Specific
 Problems of German-Thai Translations จากนั้นก็ตามด้วย
 ทัศนะของนักวิชาการสาวผู้แข็งขันจากมาเลเซีย Ainin
 Muhammad เรื่อง Governmental Participant in the Tran-
 slation of Text Books in Malaysia แล้วก็มาถึงทัศนะของ
 เพื่อนชาวสัมมนาจากเวียดนาม ภายใต้อำนาจชื่อ Paper
 Presented at the International Workshop on Translation
 in Thailand ซึ่งได้เสนอภาพให้เห็นสถานะของการแปลและ
 ความต้องการตลอดจนปัญหาของการแปลในเวียดนาม อีกทั้ง
 ยังได้เสนอแนวทางในการฟันฝ่าข้ามอุปสรรคของการแปลระ-
 ห่างชาติในภูมิภาคนี้ด้วย

เมื่อการอภิปรายในบรรยากาศแห่งความสมานฉันท์ดำเนิน
 ไปเป็นเวลาพอควรแล้ว คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี อดีตบรรณาธิการ
 นิตยสารอันมีชื่อหลายฉบับก็ได้อ่านบทกวีชื่อ “เด็กคนนั้น”
 โดยมีคุณไมเคิล ไรท์ แปลเป็นภาษาอังกฤษ

เมื่อสิ้นเสียงปรบมือให้กับบทกวีของสุชาติ อาจารย์
 ฉลาดชาย รมิตานนท์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และอาจารย์
 หอมหวล ชันฉัตร ก็ได้เชิญให้ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก เป็น

ผู้กล่าวบทสรุปเชิงเสนอแนะ ซึ่งศาสตราจารย์เสนห์ ก็ได้กล่าวบทสรุปของท่านเป็นสามประเด็นใหญ่ด้วยกันคือ กล่าวสรุปถึงความหมายของการแปลตั้งที่ผู้ร่วมสัมมนาได้เสนอนานาทศนะมาเป็นเวลาสองวันเต็ม ๆ ประเด็นที่สอง ท่านได้กล่าวถึงความหมายของการแปลก็คือ ความหมายของการสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งนี้แล้วก็ตามด้วยประเด็นที่สามว่า อะไรคือภาระที่จะต้องปฏิบัติต่อไปข้างหน้า

การแปลเป็นการถ่ายทอดทัศนคติข้ามวัฒนธรรมโดยมุ่งหวังที่จะส่ง “สาระ” ไปยังอีกขอบเขตวัฒนธรรมและการถ่ายทอดดังกล่าวจึงต้องมีลักษณะของการสร้างสรรค์ ในความหมายของการให้การศึกษาแก่ประชาชนผู้ต่ำ้อยในทางสังคมด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การแปลควรจะต้องมีเป้าหมายในทางสังคมด้วยความเชื่อและศรัทธาในมวลมนุษยชาติ และด้วยความสมานฉันท์ที่บรรดาผู้ร่วมสัมมนา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการแปลทั้งหลายที่ได้มาร่วมในการสัมมนาครั้งนี้ ภาระหน้าที่ต่อไปข้างหน้าคือ การสร้างระบบข่ายงานของข่าวสารข้อมูลร่วมกัน ควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาเกี่ยวกับภูมิภาค (area studies) โดยมุ่งหวังว่ากิจกรรมทำนองนี้จะได้มีส่วนในการสร้างความสนใจ และความเข้าใจในเชิงมนุษยธรรมนิยมนร่วมกัน

..... และแล้วการสัมมนาเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ก็จบลง.

ทรงยศ แวหงษ์

คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

We wait for this child
to be born.
We wait for time
to be born anew.
Bored by prophecies,
Worn out by the distance
we have come,
With staring eyes
We wait.
You, the flowers born,
You, hope born anew,
You, a wind blowing from afar,
You, the leaves falling,
You, a small body, sacrificed
upon the old.

In a corner of the earth,
Trudging upon the way
And ahead, life or death.
Tell me, perhaps there are tears
Behind the smile for this new
Child.

“What shall I give you?”

“I need nothing
Except perhaps some time,
A day... a future,
To exist and to grow strong.”
This I would give you,
that you may be born,
That you may be, in peace
and beauty.

Though you stumble

May you win.

For this I would give my life.

แปลโดย Michael Wright

เจ้านกขมิ้นแห่งสยาม

ไอ้ เจ้านกขมิ้นเอย
เจ้าพลัดฟ้ามาตุคาม
ลมวิษยาอาพาต
ทุกทิศทางทิศแห่ง

ไอ้ เจ้านกขมิ้นเอย
ก็หลบหลีกเอาปีกบิน
เพื่อสันติประชาธรรม
สันติสุขเป็นสัญญา

ไอ้ เจ้านกขมิ้นเอย
ดอกเอ๋ยดอกราตรี
นอนในน้ำใจแก้ว
นกขมิ้นเหลืองอ่อน

ไอ้ เจ้านกขมิ้นเอย
อุทยานมหาชน
เชิญแห่ล้อมหอม
พักเหนื่อยเถิดให้เฟลิดเฟลีน

ไอ้ เจ้านกขมิ้นเอย
เป็นนายศรีใบตอง
ขวัญอย่าหายห่างสยาม
เพลงนกขมิ้นสามัญ

เจ้านกขมิ้นแห่งสยาม
ไปตามกระแสลมแรง
กระพือพัดพลิกเพลง
ไอ้ เจ้านกขมิ้นไผ่บิน

เจ้ามีวิญญาณนกขมิ้น
ไปสู่สันติโสภา
อันลือล้าในโลกา
ไอ้ เจ้านกขมิ้นมี

บินให้เป็นพลังพลี
ค่าแล้วจะมีที่ไหนดอน
อันเลิศแล้วของราษฎร
พักผ่อนในหัวใจคน

เชิญเจ้าผินบินบน
ที่ชูช่อมาลัยเชิญ
พร้อมขับลำให้จำเริญ
ไอ้ เจ้านกขมิ้นทอง

ขอมอบกลิ่นลำน้ากรอง
เสียบหัวใจเป็นไขขวัญ
จงดงามเป็นนิรันดร์
มอบอาจารย์ป่วยเอย

สุจิตต์ วงษ์เทศ
บ้านช่างหล่อ
ตลิ่ง - 7 เมษายน 2530

โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น (ต่อจากหน้า 1)

ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ไม่ว่างานนั้น จะเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นหรือภาษาต่างประเทศอื่นใด ทั้งนี้โดยได้ รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี 2526

งานแปลของโครงการเฉพาะกิจดังกล่าวนี้ ในระยะแรก เน้นการแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ งานที่จัดพิมพ์ไป แล้ว ได้แก่

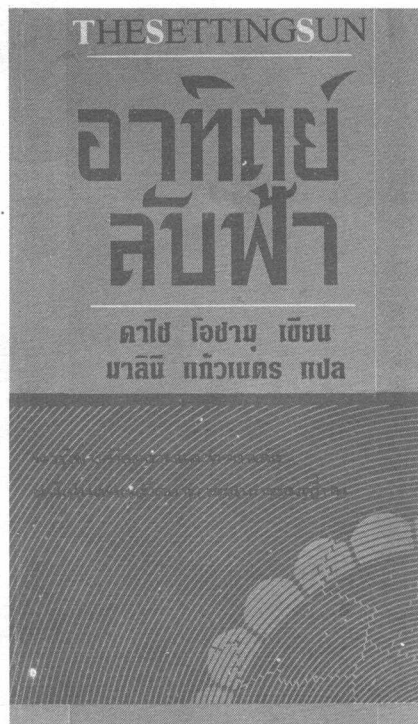
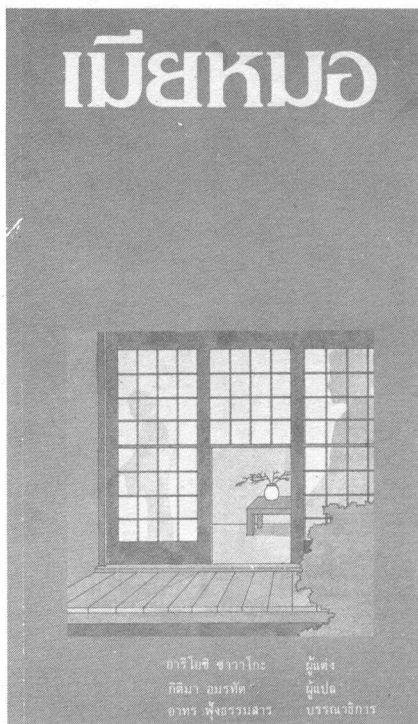
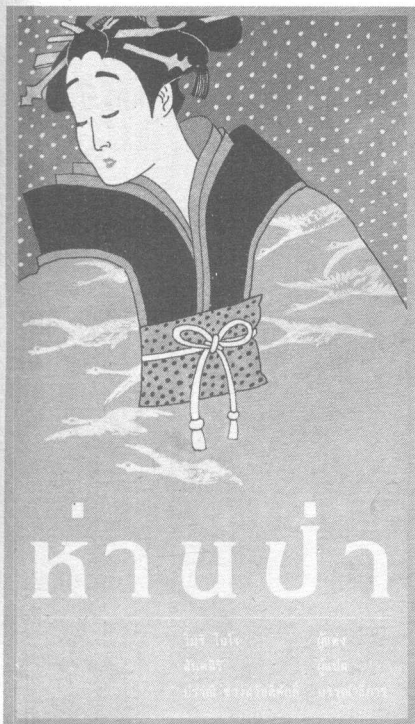
- (1) เอินเงาสถัว สุวรรณมา วงศ์ไวยสุวรรณ แปลจากเรื่อง In Praise of Shadows ของ Jun'ichiro Tamizaki
- (2) ห่านป่า สงบ สนวนสิริ (สันตสิริ) แปลจากเรื่อง The Wild Geese ของ Ogai Mori
- (3) เมียหมอ กิติมา อมรทัต แปลจากเรื่อง The Doctor's Wife ของ Sawako Ariyoshi

(4) อาทิตย์ลับฟ้า มาลินี แก้วเนตร แปลจากเรื่อง The Setting Sun ของ Ozamu Dazai

รายงานข่าวจากมูลนิธิโครงการตำรา ฯ แจ้งว่า ขณะนี้ โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่นได้ผลิตงานวิชาการว่าด้วยเศรษฐกิจ ประเทศญี่ปุ่นสู่บรรณพิภพไทยแล้ว 2 เรื่อง คือ

- (1) วิวัฒนาการทุนนิยมของญี่ปุ่น แต่งโดยคงศักดิ์ สันติพฤกษ์วงศ์ แห่งคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2) การเกษตรญี่ปุ่น สุวินัย ภรณวลัย แห่งคณะเศรษฐ- ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แปลจากเรื่อง Nihon Nogyoron แต่งโดย Tsutomu Ohuchi

แหล่งข่าวแจ้งต่อไปว่า ในขณะนี้หนังสือเกี่ยวกับเศรษฐกิจญี่ปุ่นอีกหลายเล่มที่อยู่ระหว่างการพิจารณาจัดพิมพ์ อย่าง ไรก็ตาม การส่งเสริมงานแปลทั้งวรรณกรรมญี่ปุ่น และหนังสือ วิชาการด้านอื่นยังคงมีต่อไป

อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (ต่อจากหน้า 1)

เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่รายงานข่าวนี้ และต่อมาหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ก็พากันไล่ล่าข่าวการเยือนเมืองไทยของดร.ป๋วยอย่างต่อเนื่อง

สมาชิกครอบครัวอึ๊งภากรณ์ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่าการเยือนเมืองไทยครั้งนี้เป็นการกลับมาพักผ่อนและเยี่ยมเยือนญาติมิตร อันเป็นธุรกรรมส่วนบุคคล กระนั้นก็ตาม บรรดาสานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างร่ำร้องที่จะขอเข้าพบ ซึ่งเป็นเหตุให้ดร.ป๋วยมีอาจปฏิเสธเสียงเรียกร้องเหล่านั้นได้

ด้วยเหตุนี้เอง ดร.ป๋วยจึงได้ไปเยือนธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 3 เมษายน สกเดียวกัน ท่ามกลางการตั้งแถวต้อนรับของพนักงานไม่ต่ำกว่า 2,000 คน และได้รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้องเก่า ต่อมาในวันที่ 7 เมษายน ดร.ป๋วยได้ไปเยือนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยรับประทานอาหารกลางวันร่วมกับคณาจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ บรรยายการสังสรรค์เป็นไปอย่างน่ารื่นรมย์และซาบซึ้งยิ่ง โดยเฉพาะการเยือนสำนักบัณฑิตอาสาสมัครในวันเดียวกันนั่นเอง ถึงกับทำให้บัณฑิตอาสาสมัครในอดีตบางคนมีอาจสັกคั่นน้ำตาแห่งความปิติยินดีไว้ได้

รายงานข่าวแจ้งว่า ศาสตราจารย์ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ไปเยือนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามคำเชิญ เมื่อวันที่ 21

เมษายน และได้พบปะคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันเอเชียด้วย

ตลอดระยะเวลาหนึ่งเดือนเศษที่พำนักอยู่ในเมืองไทย ดร.ป๋วยได้พบปะญาติสนิท มิตรสหาย และสานุศิษย์จำนวนมาก ในหมู่คนที่พบปะนี้ มีรายการสังสรรค์กับนายธนาคารพาณิชย์ด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้เดินทางกลับไปพำนักยังประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 25 เมษายน โดยมีผู้ไปส่ง ณ ท่าอากาศยานดอนเมืองจำนวนมาก ในจำนวนนี้มีนายบุญธรรม ปานแก้วรวมอยู่ด้วย

เมื่อ ดร.ป๋วยเป็นเสรีไทยโดคร่มเข้ามาในเมืองไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง แล้วถูกจับ นายบุญธรรม ปานแก้วได้ช่วยให้ดร.ป๋วย รอดพ้นจากการถูกยิงทิ้ง เมื่อนายบุญธรรมทราบข่าวว่า ดร.ป๋วยกลับมาเมืองไทย ก็ร่ำร้องที่จะพบกันอีกครั้งหนึ่ง เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ช่วยนำนายบุญธรรมมาส่งดร.ป๋วยกลับอังกฤษในวันนั้นเอง ทั้งสองแสดงความปลาบปลื้มใจที่ได้พบกัน หลังจากที่มีได้พบกันมากกว่า 20 ปี นายบุญธรรม กล่าวว่า เมื่อเห็นดร.ป๋วยแข็งแรงดี คนรู้สึกดีใจมาก และได้มอบน้ำผึ้ง 1 ขวด และไข่เป็ด 1 ลังที่เตรียมมาจากบ้านด้วย (มติชน ฉบับวันที่ 28 เมษายน 2530)

ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นกำลังสำคัญในการสถาปนาโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในสังกัดสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยในปี 2509 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการแปลและแต่งตำราระดับอุดมศึกษาในเวลาต่อมา โดยที่ในเวลานั้นยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งใดให้ความสนใจในการส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการประเภทนี้ โครงการตำราฯ ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ และแยกเป็นองค์กรต่างหากจากสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา

เจ้าของ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร. 424-5768

ผู้จัดทำ

สุดใจ ชารชาราทอง และเกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒนวนิช